

Suriye'de yeni dönem: Muhalifler nasıl bir yol izleyecek?

Ömer Özkızcık & Muhsen Almustafa

12.12.2024

Giriş

Esed rejiminin 27 Kasım 2024'te başlayan ve 12 gün süren çatışmaların ardından düşmesi, 2011'den bu yana Suriye halkına karşı işlenen yaklaşık 14 yıllık suçların sonunu getirerek şok etkisi yarattı. Çöken Baas rejiminin devrik lideri Beşşar Esed ülkeden kaçarken muhalifler Şam'a barışçıl bir devir teslimle girdi. Şam'ın savaşıla değil anlaşmayla alınması, Suriye'deki geçiş sürecinin sorunsuz olacağına dair umutları arttırdı.

Geçtiğimiz yıllarda Suriye, on yıllar süren diktatörlük, yaygın kurumsal yolsuzluk ve Baas Partisinin tek parti yönetimini takip eden savaşın yıkımından büyük zarar gördü. Muhalefet, özellikle kuzeybatı Suriye'nin küçük bölgelerindeki sınırlı yönetim deneyimi göz önüne alındığında, önemli ve benzeri görülmemiş zorluklarla karşı karşıya. Bu bölgeler, başkent Şam, Halep, Humus, Hama, Dera, Süveyda, Lazkiye ve Tartus gibi kontrol altına alınan vilayet ve bölgelere kıyasla toprak ve nüfus açısından nispeten küçüktür.

Yeni dönemde zorluklar

Aslında Şam'ın geleceğini ve ülke yararına en iyi nasıl hareket edilebileceğini tartışmadan önce, ülke tarihinin bu kritik aşamasında karşılaşılan bazı acil durumları ve zorlukları ele almak elzemdir. Suriye, yeni yönetim otoritesiyle birlikte, eş zamanlı olarak ortaya çıkan çok sayıda önemli zorlukla karşı karşıyadır. Bunların başında güvenliği sağlamak ve göreceli istikrarı temin edecek temel hizmetleri sunmak geliyor.

Yeni yönetim, güçlerini başkent Şam'da güvenliği sağlamaya yönlendirirken diğer vilayetlerde nispeten istikrar sağlanmış durumda. Bu arada, devlet kurumlarının yeni yetkililere devri tamamlanana kadar, özellikle hizmet sektöründe günlük işlerin idaresi için devrik Baas rejiminin eski hükümetine güveniliyor.

Buna ek olarak, İsrail'in Golan cephesindeki askerden arındırılmış bölgeye kara hareketini sürdürdüğü ve Suriye ordusunun altyapı ve teçhizatını hedef alan eşi benzeri görülmemiş hava saldırıları düzenlediği güneyde de zorluklar devam ediyor. Bu saldırılar havaalanlarını, uçakları, hava savunma birimlerini ve silah depolarını kapsıyor. İsrail'in yeni yönetimin tüm askeri kabiliyetini yok etmeye ve kontrolü ele geçirmesini engellemeye kararlı olduğu görülüyor.

Kuzeyde ise terör örgütü PKK/YPG, Esed rejiminin çöküşünden faydalanarak Deyrizor ve Rakka kırsalında yeni bölgeleri işgal ederek ülkenin birliğine tehdit oluşturmaya devam ediyor.

Muhaliflerin karşılaştığı zorluklar yalnızca bunlardan ibaret değil. İç barışın ve geçiş dönemi adaletinin sağlanması, çöken ekonominin yeniden canlandırılması, bir sonraki aşamayı

yönetecek geçiş dönemi siyasi organının kurulması ve en önemlisi, daha önce muhalif gruplar arasında ve siyasi bileşenleri arasında var olan hizipçiliğin sona erdirilmesi gibi daha pek çok zorluk mevcut.

Şimdi inşa dönemi

Muhaliflerin şu ana kadar kendi aralarında iyi koordine oldukları ve ortak katılım yönünde ilerledikleri görülüyor. Askeri Operasyonlar İdaresi Komutan Yardımcısının tüm askeri grupların birleşik bir askeri kuruma entegre edileceğini belirtmesi, bu grupların devlet odaklı düşünmeye doğru kaydıklarının olumlu bir göstergesidir.

Muhalif grupların eylemlerinde de açıkça görüldüğü üzere, muhaliflerin izlediği bir diğer yol da hem iç hem de dış kitlelere yönelik, özellikle de Suriye'nin farklı etnik, dini ve mezhepsel bileşenlerine hitap eden güven verici bir siyasi söylemin kullanılmasıdır. Bu söyleme, yıllarca süren şiddet ve mezhepsel ayrımcılığın ardından iç barışı tesis etmeye yönelik kasıtlı çabalarla sahada pratik adımlar eşlik etti. Tüm askerlik yükümlüleri için af çıkarıldı ve statüleri düzenli hale getiriliyor. Ayrıca Beşşar Esed'in mensup olduğu Alevi mezhebinin yanı sıra Şii, Hristiyan, İsmaili, Dürzi ve Kürtler de dahil olmak üzere ülkedeki diğer dini ve etnik gruplara da geniş güvenceler verildi.

Suriyeli muhaliflerin geçmişteki hatalarından ve diğer ülkelerin devrim deneyimlerinden çok şey öğrendikleri söylenebilir. Şimdi odak noktası devlet inşası aşamasına geçmektir. En azından önümüzdeki iki yıl için öncelik, Esed'in mirasını devlet kurumlarına zarar vermeden ortadan kaldırmak ve Suriye toplumunun tüm kesimlerini bu yeni devlete ait olmaları ve yeniden inşasına aktif olarak katılmaları için güçlendirmektir. Muhalifler devlet kurumlarının çöküşünü engelleyerek Suriye'nin geleceğine zemin hazırlayacak ve muhtemelen Suriye'nin yeni bir kaosa sürüklenmesini önleyecektir. Ancak Suriye'de istikrar ve güvenliğin sağlanması için başta Türkiye olmak üzere uluslararası sistemin desteğine ihtiyaçları var.

Kaynaklar: <https://bit.ly/49Br8xB>